

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštini predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja svako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostopna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 64.

Sreda, 10. avgusta 1932.

Leto VII.

Reorganizacija go- spodarskih zbornic.

Nova metoda za reševanje samo-
upravnih in državnopravnih pro-
blemov.

Minister za trgovino in industri-
jo je izdal uredbo o novi organiza-
ciji gospodarskih, to je trgovskih,
industrijskih in obrtnih zbornic. Opo-
zarjamo na to uredbo, ker je po-
trebno, da se tudi delavci, zlasti pa
strokovni zaupniki seznanijo z njo.
Saj spadajo gospodarske zbornice
med najvažnejše institucije deloda-
jalcev. Za organizirano delavstvo je
potrebno, da čimbolje poznajo orga-
nizacije delodajalcev, ker imajo z
njimi vsak dan opravka v mezdah
in drugih gospodarskih bojih. Ven-
dar pa ta članek nima namena, se
danes s tem podrobneje baviti,
temveč hoče samo opozoriti na ne-
katere posebnosti te uredbe, ki ji
dajejo preko ozkega gospodarskega
okvira širšo politično pomembnost.

S to uredbo se ustanavljajo na-
slednje gospodarske zbornice:

v **Beogradu**: samostojna trgov-
ska, samostojna industrijska in sa-
mostojna obrtna zbornica,

v **Zagrebu, Osijeku, Banja Luki,**
Sarajevu in Skoplju: skupne trgov-
sko-industrijske in samostojne obrt-
ne zbornice,

v **Vel. Bečkereku**: skupna trgov-
sko-industrijska zbornica,

v **Ljubljani, Novem Sadu, Splitu,**
Dubrovniku in v Podgorici: skupne
trgovsko-industrijsko - obrtne zbor-
nice.

Ureditev novih gospodarskih
zbornic se zdi mogoče na vi-
dez komplicirana, s stališča samo-
upravnega načela pa je videti umes-
na. Ne sme biti glavno teoretični
princip, ampak dejanske potrebe in
želje posameznih pokrajin.

Še bolj pa pada v oči **teritori-
jalna razmejitev** novih gospodarskih
zbornic.

Tako obsegajo zbornice v
Beogradu ozemlje mesta Beo-
grad in po en del Dunavske,
Drinske, Vardarske in celo Mo-
ravsko banovino, zbornica v Osi-
jeku obsega del Savske in del Du-
navske banovine (Baranja), zborni-
ca v Sarajevu pa del Drinske, Pri-
morske in Zetske banovine. Ostali
del Zetske banovine pa ima celo še
dve zbornici, namreč v Dubrovniku
in v Podgorici. Edinole v Vrbaski
banovini in v Sloveniji se skladajo
banovinske meje z zborničnim
ozemljem. — Ozemlja posamez-
nih zbornic so tudi prav raz-
lične velikosti. Beogradska zbornica
obsega **več kot četrtino cele države**,
zbornica v Dubrovniku pa obsega
samo kratek obmorski pas od Du-
brovnika do Kotora in kot zaledje
mali del Hercegovine. Še več: Niti
področja trgovsko-industrijskih in
obrnih zbornic, ki imajo sedež v
istem mestu, se vedno ne krijejo.
Tako na primer pripada obrtni zbor-
nici v Sarajevu ali Skoplju celo ne-
kaj okrajev več kakor pa trgovsko-
industrijski zbornici. Beograjski
obrniti zbornici pripada celo cel Ba-
nat, ki ima sicer svojo lastno trgov-
sko-industrijsko zbornico v Vel.
Bečkereku.

Po uredbi so namreč beogr. zbor-
nice podrejene naravnost nadzor-
stvu ministra za trgovino, ostale
zbornice pa pristojnim banom. Nova
uredba pa je tudi pred takimi admi-
nistrativnimi pomisleki dala pred-
nost interesom in zahtevam priza-
detih pokrajin.

Novi davčni predlogi vlade.

Trošarina na električni tok. — Povišanje trošarine na sladkor in povi-
šanje prometnega davka.

Na seji narodne skupščine v pe-
tek, dne 5. t. m., je finančni minister
zahteval uvedbo **trošarine na elek-
trični tok**, in sicer 1 Din za kilovat
pri toku za razsvetljavo in 0.25 Din
pri toku za pogon motorjev.

Nadalje se naj zviša **trošarina na
sladkor** za Din 1.50 do Din 2.— za
kilogram.

Predvideno je tudi povišanje
prometnega davka.

Potrebo teh novih davčnih bre-
men utemeljuje finančni minister s

tem, ker so odpadle reparacije,
bo mogoče poplačati tekoče dolgove
in plače ter pokojnine državnim na-
meščencem. Narodna skupščina je
nekaj ugovarjala, nakar se je izvo-
lil poseben odbor, da pouči predlo-
ge. Omenjalo se je tudi, da bi bilo
treba razbiti sladkorni kartel, ki
odira prebivalstvo potom prekupe-
vanja. Da, sladkor bi bil lahko po-
lovico cenejši, če bi se prodajal v
svobodni konkurenci in brez visoke
carine.

Vsi na IV. kongres Ujedinjenega saveza železničarjev Jugoslavije v Ljubljano!

Za vse udeležence je odobrena polo-vična vožnja.

Kakor smo že poročali, se vrši v
času od 14. do 16. avgusta 1932 v
Ljubljani kongres ene najmočnejših
organizacij, ki so v sklopu Združene
delavske strokovne zveze Jugosla-
vije, to je železničarske.

Z ozirom na izredno težke pri-
like, v katerih žive danes naši že-
lezničarji, ki so tekom zadnjih let
izpostavljeni vedno novim redukci-
jam, bo letošnji kongres odločilne
važnosti. Da posveča temu kongre-
su tudi inozemstvo izredno pažnjo,
dokazuje dejstvo, da so prijavljeni
zastopniki iz večine evropskih dr-
žav, pa tudi iz Japonske.

Sprejem inozemskih delegatov
bo v nedeljo, dne 14. avgusta 1932,
na glavnem kolodvoru v Ljubljani
ob 17. uri. V ponedeljek, dne 15. av-
gusta 1932, pa bo v veliki dvorani
»Uniona« manifestacijski železničar-
ski shod, na katerega pridejo želez-
ničarji iz vseh večjih železničarskih
centrov. Na shodu bo govoril pred-
sednik Internacionalne s. Cramp iz
Londona, generalni tajnik Nathans
iz Amsterdama, francoski delegat
Bidegaray iz Pariza, nadalje s. dr.
Topalović iz Beograda, na kar bo
centralni tajnik saveza s. Stanko po-
dal daljši referat o položaju želez-
ničarjev v Jugoslaviji in o zahtevah
železničarjev.

Zvečer ob pol 21. uri bo za vse
udeležence kongresa posebna pred-
stava v gledališču »Hlapec Jernej in
njegova pravica«.

Ministarstvo saobraćaja je odo-
brilo za vse udeležence kongresa
polovično vožnjo, ki velja od 13.
do 19. avgusta 1932. Pri odhodu v
Ljubljano se kupi cel vojni listek,

Zdi se, da metoda nove uredbe
glede ustroja novih gospodarskih
zbornic ni slaba. Uredba ni na av-
tokratičen način reglamentirala no-
vih zbornic in ni z ravnilom in še-
stikom razkosavala državnega ozem-
lja, ampak je skušala kar najbolj
ustreči željam prizadetih krogov, pa
če so tudi pri tem trpeli teoretični
principi.

Mislimo, da bi bila ta metoda
dobro uporabljiva tudi pri rešava-
nju raznih drugih administrativnih,
samoupravnih in političnih vprašanj.
Zdi se, da je za naše razmere ka-
zuistična metoda boljja od principi-
jelno-teoretične. Gotovo bi pa ka-
zuistična metoda spravila ob kre-
dit razna državna pravna gesla, ki
sicer ničesar ne pomenijo, ker si
pod njimi vsakdo nekaj drugega
predstavlja, ki pa vendar razbur-
jajo glave.

ki velja s potrdilom o udeležbi na
kongresu tudi za brezplačno vožnjo
nazaj domov. V Ljubljani zato ne
oddajajte voznih listkov!

Kongresna pisarna saveza poslu-
je ves čas od 10. do 19. avgusta
1932 v I. nadstropju Delavske zbor-
nice v Ljubljani (glavni vhod). Na-
slov je: Ujedinjene savez železni-
čarjev, Ljubljana, poštini predal 280.

Na ta naslov naj se tudi rezer-
virajo vstopnice za predstavo »Hla-
pec Jernej in njegova pravica« za
ponedeljek, dne 15. avgusta 1932.

Opozarjamo na to železničarsko
prireditve vse železničarje in upo-
kojence (saj se bo na kongresu
obravnavalo tudi vprašanje izplače-
vanja pokojnin) ter vse delavstvo,
da se kongresa in zlasti shoda dne
15. avgusta 1932 polnoštevilno ude-
leže!

Bolgarska vlada in zemljoradniki.

Ultimat vladi.

Izvršni odbor in parlamentarna
skupina kmetijske zveze sta imela
konferenco, na kateri sta stavila
svoje zahteve. Navzoči so bili tudi
ministri Gičev, Jordanov in Murav-
jev. Konferenca je protestirala pro-
ti postopanju policije, ki je poslan-
ca Mitkova pretepla ter zahteva za-
gotovitev miru v državi in odločne
gospodarske ukrepe. Zahteve pred-
ložita predsedniku vlade Mušanovu
minister Dimitrij Gičev in tajnik
stranke Virgil Dimov. Če bi Muša-
nov ne ugodil zahtevam, bo kmetij-
ska zveza izstopila iz narodnega
vladnega bloka.

Hitler še ne bo državni kancler.

Vrše se pogajanja med vlado,
fašisti in centrom. Sedanja vla-
da, ki je pravzaprav prezidialna, ne
mara pripustiti, da bi bila nova vla-
da vezana na stranke. Vlada in cen-
trum sta pripravljena odstopiti del
odgovornosti v vladi fašistom. Če bi
pogajanja med kanclerjem in Hitler-
jem ne uspela, bo vlada zopet raz-
pustila državni zbor. Nove volitve
bo pa razpisala po uvidevnosti, ne
v šestih tednih, ker je položaj tak,
da je v smislu ustave prekoračenje
tega roka dopustno.

Zopet dve smrtni obsodbi na
Madžarskem. Izredno sodišče v
Kecskemetu je obsodilo Löringa in
Sedlačka radi političnih zločinov v
smrt na vešalih.

Pravica samoobram- be.

Sklep strankinega načelstva nemške
socialno-demokratske stranke.

Strankino vodstvo nemške so-
cialnodemokratske stranke je skle-
nilo, da izvede z ozirom na nada-
ljevanje fašističnih terorističnih ak-
cij svojo lastno samoobrambo, če
vlada ne prepreči neznosnih razmer.

Sklep stranke je deputacija spo-
ročila vladnim organom, ki so bili
razglasili politično premirje. Pre-
mirje se ni obneslo. Fašisti izvajajo
najhujši teror. Nekemu železničarju
so zažgali hišo, ker je bil pripadnik
železne fronte, in gasilno društvo,
ki mu pripadajo fašisti, požara ni
hotelo gasiti.

Hitler bi rad postal nemški kancler.

Fašisti naj bi upravljali obenem no-
tranje, justično in ministrstvo dela.

Hitler se je mudil te dni v Ber-
linu, hoteč doseči, da ga imenujejo
državnim kanclerjem. Doslej je
Hitler neprestano hotel postati na-
slednik Hindenburga. Fašisti zahte-
vajo poleg kanclerja tudi ministre
za notranje stvari, za justico in mi-
nistra dela zase. Fašisti se boje, da
bi politično nazadovali, če ne pri-
dejo že sedaj do oblasti.

Če pride do te izpromembe, po-
stane baron Papen poslanik v Pa-
rizu! Neurath pa ostane zunanji mi-
nister.

Hitlerjancem bi šla po parlamen-
tarnih običajih ena tretjina manda-
tov, s čimer pa ti niso zadovoljni.
Vso vlado zahtevajo sedaj zase. Ba-
ron Papen je ob nastopu kanclerstva
rekel, da bo njegova nevtralna vla-
da ostala štiri leta na krmilu. Da-
nes pa politiki že dvomijo o tej iz-
javi. Sedanja vlada se niti ne upa
izdati odredbe proti terorju, dasi je
z njo že zagrozila.

Usodna razorožitvena konferenca?

Oktober meseca se bo nadalje-
vala v Ženevi razorožitvena konfe-
renca. Ves svet željno pričakuje, da
bo ta konferenca v smislu svojega
namena storila vsaj nekaj povsem
pozitivnih sklepov in je tudi vse od-
visno od javnega mnenja, če bo pri-
sililo države in diplomate k temu,
da se resno pobavijo z vprašanjem
razorožitve. Med diplomati še ni
prave volje, kljub temu, da je to pro-
blem človeštva.

V francoskem listu »Populaire«
piše Piere Renaudel: »Na oktober-
ski razorožitveni konferenci se bo
nedvomno odločevalo ne samo o
usodi razorožitvene konference,
marveč tudi o usodi vseh ženevskih
ustanov. — Vprašati se je treba
stvarno, čemu služijo te ženevske
ustanove, ki nimajo niti moči, da
izvojujejo svoje priznanje.«

Društvo narodov, mednarodni
urad dela in vse druge ženevske
ustanove streme za mednarodnim
sodelovanjem, ki mu je največja ovi-
ra oboroževanje in mednarodno huj-
skaštvo. Zato tudi razumemo Re-
naudelo vprašanje, ki hoče s tem
poudariti silno važnost bodoče seje
razorožitvene konference. Vpraša-
nje je pa važno za vse narode, zla-
sti pa za socialistično delavstvo, ki
tvori važen mednarodni politični
faktor.

Širite naš list!

Odkod je pravzaprav borba v Nemčiji?

Mrtvim se je zahotelo novega življenja.

Nemčijo je treba razumeti. To je dežela, v kateri se vrše revolucije v mozgih, toda jako slabo v gospodarstvu. Vsak revolucionarni val prinese ideje, ali globlje v življenje ne prodre. Tako je bilo v osemnajstem stoletju. Anglija je imela industrijsko, Francija politično, in Nemčija — filozofsko revolucijo. Šele po svetovni vojni je bila izvršena revolucionarna gesta s tem, da je bila proglašena republika in pregnan Viljem.

Kljub temu pa je ostala Nemčija dežela veleposestnikov in napolfevdalcev. V revoluciji ni bila uničena gospodarska, zlasti pa finančna moč teh bivših političnih gospodovalcev. Neovirano so se mogli še dalje razvijati. In do takrat, dokler obstoja kakršnakoli moč teh fevdalnih močnejšev, baronov in bogatih veleposestnikov, vse dotlej grozi protirevolucija, grozi mrak in nazadnjaštvo ter leži kot mora nad to nesrečno deželo.

Primer Francije in Rusije na eni in Nemčije na drugi strani to jasno potrjuje. Revolucionarni valovi so razsajali v Franciji 1789, 1814, 1848, 1871. V teh letih je bila sistematično obglavljena sila reakcionarcev predvsem na gospodarskem polju.

Razume se, da to ni edini faktor, ali je eden glavnih. V tem je treba iskati vzroke za spopade.

Demokracija zatira te ljudi in oni žele svobodo zase in suženjstvo za druge. Žele si položaj gospodarjev, ki so ga nekdaj imeli. Blesk jim je dajalo cesarstvo. Treba ga je zato zopet upostaviti, ker bo šele monarhija uvidela potrebo, da za to neproduktivno dobo naklonja oblast ljudem, ki svobodnega naroda ne potrebujejo.

Izkoristili so sedanjo situacijo. Gospodarske težkoče, nezaposlenost, razkol v proletarskih vrstah, vse to je omogočilo, da se je napravil v nemškem narodu blok ljudi, v katerem ni nad 13 milijonov ljudi.

»Rad. Nov.«, Be.

Na Japonskem vlada strahovita beda. Tako poročajo evropski očividci. Naravnost lakoto trpi kmečko prebivalstvo, ki nima niti ene peščice riža na dan. Vsled tega sili v mesto, kjer pa vlada brezposelnost in veliko pomanjkanje med delovnim ljudstvom. Ob velikih cestah se na vsakih sto korakov najde mrtvega človeka, ki je na potu v mesto omagal. Mladina se sestradena potika okoli. Medtem se pa nekaj sto japonskih magnatov utaplja v bogastvu.

Doma in po svetu.

Blagoje Bračinac mrtev. Iz Beograda smo dobili tužno vest, da je v petek, dne 5. t. m. preminul dolgoletni centralni tajnik in sedaj predsednik Saveza Metalških Radnika Jugoslavije s. Blagoje Bračinac. Pogreb blagopokojnega je bil v nedeljo, dne 7. avgusta 1932.

Predsednik vlade, dr. M. Srškić in njegov program. Dr. Srškić pravi, da odredbe z dne 6. januarja 1929 niso bile nikdar same sebi namen, ampak so le hotele odpraviti vzroke takratne težke bolezni. — Ustava z dne 3. septembra 1931 vsebuje nekatera neizpremenljiva načela, to je edinstvenost in obliko organizacije države. O tem ne more biti več politične razprave. Naše strankarsko-politično življenje se ne bo moglo naslanjati na plemena ali verstva in stranke se bodo mogle snovati le, če ne bodo nasprotovale po svojem delovanju in idejah načelom nacionalne politike. Če se bo zborovalni in društveni zakon izpreminjal, se bo dopuščalo le strankarsko-politične organizacije, ki bodo s svojim programom in delovanjem jamčile, da bodo delovale samo kot integralno jugoslovanske strankine organizacije. Vlada hoče predvsem izvesti dekoncentracijo uprave. Potem je govoril o gospodarstvu, o državnih financah, o pasivni trgovinski bilanci itd. Govor predsednika vlade popolnoma soglaša z izjavami zadnjih šefov beogradske vlade.

Jugoslovanski delegati v mednarodnem uradu dela. V smislu člena 412. versajske mirovne pogodbe obstoji pri mednarodnem uradu dela v Ženevi posebna anketna komisija, ki ima nalogo, da proučava pritožbe proti posameznim državam-članicam mednarodnega urada dela, ki ne dajejo dovolj jamstva, da bi pravilno izvajale ratificirane konvencije. Na predlog našega ministra za socialno politiko in narodno zdravje in po zaslujanju zainteresiranih delodajalskih organizacij, je upravni svet mednarodnega urada dela v Ženevi na svojem 57. zasedanju izbral sledeče tri predstavnike naše kraljevine v anketno komisijo: 1. g. Vaso Jovanovića, advokata v Beogradu kot predstavnika delodajalcev; 2. g. Filipa Uratnika, tajnika Delavske zbornice v Ljubljani kot predstavnika delojemalcev. Kot predstavnik delojemalcev je g. Filip Uratnik istočasno tudi porotnik za pritožbe delavcev; 3. g. Ivo Krbek, profesor zagrebškega vseučilišča kot nevtralna osebnost.

Nerodnost. Davkoplačevalec, ki je v zamudi s plačilom davkov, nam piše: Te dni dobivamo mi davkoplačevalci rdeče dopisnice z opominom, da plačamo zaostale davke v

8 dneh, ker se nas bo sicer rubilo. Vsak državljan ima pravico, da go-druja, kadar dobi davčni opomin. Pravice godrnjanja (jus murmurandi) niti sedaj obstoječi policijski predpisi državljanom ne kratijo.

Za obmejne čete. V naši državi imamo obmejne čete. Minister za vojno je predlagal na zadnji seji, da se tem četam zvišajo prejemki ter določi pokojnina po 15 letih službe. Plača se zviša pripravnikom od 475 Din na 570 Din, oziroma na 600 Din. Vojni minister pravi, da je ta služba naporna in nevarna ter da boljše moči beže iz vrst obmejnih čet. Narodna skupščina je pokazala razumevanje za predlog in z vzklikom odobrila nujnost predloga.

Rekonstrukcija politične stranke JRKD. Vodstvo te edine stranke v državi šteje 24 članov. Eksekutiva 15 članov. Predsednik je bivši ministrski predsednik Nikola Uzunović, glavni tajnik bo pa še dalje minister dr. Albert Kramer. V odboru sta tudi minister Pucelj in senator dr. Ploj.

Srebrniki po 50 Din. V narodni skupščini je bila sprejeta nujnost predloga, da se izdajo srebrniki po 50 Din. Kovati se bo smelo teh novcev za 550 milijonov dinarjev. Velikost novcev bo 36 mm v premeru. Srebra bo v novcu na 1000 gramov 750 gramov. Čisti dobiček srebrnih novcev po 10, 20 in 50 Din se bo stekal kot izredni državni dohodek za plačilo državnih obveznosti iz prejšnjih let.

Defraudant iz Jugoslavije na Dunaju aretiran. V nekem dunajskem hotelu so aretirali Alfreda Koširja, ki je v Karlovcu pri podjetju Andreja Jakila poneveril 35.000 dinarjev.

Samostan molčečega človeštva. Svet postaja vsak dan bolj podoben samostanu, v katerem živi mnogo menihov in nun, govoriti in ukazovati pa ima pravico samo duhovni poglavar. Po vsem svetu se pojavlja podobna askeza, o kateri smo včasih rekli, da pomeni samomor individualnosti. Iz družabnega človeka postaja človek zverina, ki suje in grize okoli sebe, če se ne izpolnjuje njegova volja v osebne namene. Samostan molčečnosti je še ideal v primeri s teroristično zverino človekom. V samostanu je diktat in skupnost življenja po diktatu, v samostanu človeške družbe pa ni skupnega življenja, nego samo interesi guardijana človeškega samostana. V samostanih molčečnosti se ubije duha, se ubije individualnost, ker ni boja za življensko eksistenco. V samostanu pa tega duha ne bo nikdar mogoče zadaviti, ker

borba za socialno eksistenco ostane in se nadaljuje morda molče: individualnost, nje iznajdljivost in energija se pa ne da zlomiti, ker živi, živi, dokler bo živel človeški rod. Vse diktature so askeze, ki onečašajo človeštvo, so nenaravni pojav samo kratke dobe.

Bolgarija se približuje Franciji. Nedavno se je mudil v Parizu predsednik bolgarske vlade Mušanov. Herriot je povabil Mušanova na banket, kar se še ni nikdar zgodilo ter obljubil, da sam obišče Bolgarijo. Herriot je namreč mnenja, da je pri podunavskem, oziroma evropskem vprašanju treba upoštevati tudi Bolgarijo. Herriot je poudaril, da Francija nima imperialističnih namenov, marveč hoče le utrditi mir ob sodelovanju vseh držav. Italijanski vpliv potemtakem v Bolgariji ni prav velik, dasi so italijanski ministri večkrat romali v Sofijo.

Demonstracija na pokopališču. V Budimpešti se je na pokopališču, kjer sta pokopana komunista Szalay in Fürst, ki sta bila po prekem sodu obsojena na smrt, zbralo več sto ljudi, ki so ogorčeno vzklikali proti ogrski vladi in njeni justici. Močni oddelki policije so nato obkolili pokopališče in razgnali demonstrante, od katerih je bilo 70 aretiranih.

Mednarodna zveza paciifistov bo imela to leto svoj kongres, in sicer dne 4. septembra na Dunaju. V to svrhu je avstrijska vlada dala veliko sejno dvorano v parlamentu na razpolago. Najavljeni so najodličnejši duševni delavci iz vsega sveta.

Nemčija se priključi k Avstriji? Francoski listi vedo povedati, da nameravajo nemški nacionalisti predstaviti nemško vlado na Dunaj, ki naj bi tvoril glavno mesto bodoče nemške zvezne države z Avstrijo vred. Berlin naj bi ostal gospodarsko in industrijsko središče nemške države, kakor je Newyork za Zedinjene države ameriške. Dunaj pa naj bi bil upravno središče kakor je Washington v Ameriki. S tem bi se izognili točki versajskega mirovnega dogovora, ki zabranjuje priključitev Avstrije Nemčiji, medtem ko o priključitvi Nemčije k Avstriji ne govorijo.

Berlin stoji trdno. Pri zadnjih volitvah v nemški državni zbor so dobili v Berlinu socialni demokrati 54 odst. oddanih glasov, fašisti pa le 28 odst. Pri pruski deželno-zborski volitvi so dobili socialisti in komunisti 52 odstotkov, torej so sedaj napredovali še za 2 odst. To znači, da je Berlin, srce Prusije in nemške države sploh, močna postojanka delavstva. Dokler pa fašisti Berlina ne dobe, bo njih barbarska borba precej težavna.

Komunistka Klara Zetkin bo predsedovala nemškemu državnemu

Angelo Cerkvenik:

ROSA.

(Povest.)

54

Ste slišali... Življenje ali smrt... ali... smrt ali zmaga! sem zakričal, potegnil sabljo, zavihtel... in divizija je šla za menoj, kakor en sam mož... Umirali so za svojega komandanta...

Vsi so bili razburjeni. Mlajši emigranti, ki so ji drugače na vse pretege dvorili, se niso upali ščititi je.

— Vi boste šef kabineta, vi? Bog ve kakšnega kabineta! Tisti stari guverner iz S... je pametnejši. Čisti čevlje in filozofira sebi in svoji klienteli v zabavo, smeh in kratek čas.

— Moj Bog, guverner čisti čevlje? Guverner? Kateri guverner?

— Ni več guverner; bil je nek-daj guverner!

— Tanja laže! Je zavpila soproga nekdanjega žandarmerijskega poveljnika v Odesi.

— Jaz lažem?

Tanja je vedela, da je Sofija Nekrasova njena smrtna sovražnica zaradi poljskega kapetana Bragiela, ki je dvoril njej, mesto Sofijini najstarejši hčerki. Zardela je. V njej je valoval divji srd... Na videz se je premagala in jo dočisto mirno zavrnila:

— Jaz ne lažem nikdar. Sofija Ivanovna, nikdar, a vi lažete javno vsemu svetu, vsej Vilni!

— O, ali ste slišali?

— Bebeci da smo, da lažemo... sam car...

— Kakšen car? Zdaj ga ni več! Naj mi Tanja pove, kje in kdaj sem lagala javno vsej Vilni!

— Kje in kdaj! Tako lažete, da se tega niti ne zavedate! Nešteto-krat že se je zgodilo, kar se je danes popoldne ob petih ponovilo. Šli sta, vi in vaša Olga, mimo cerkve sv. Duha... Vaš mož je prihajal od Kioska. Na ramah je nesel lestvo, v desni roki velik vrč z lepilom, pod levo pazduho pa snop lepakov. Je res ali ni res?

— Res je! A kaj ima to opraviti z vašo obdolžitvijo?

— Koj vam povem! Šel je mimo vas in vaše hčerke in ve sta šli ob njem, kakor da ga nista še nikdar v svojem življenju videli, kakor da vam je tuj in nepoznan človek. In gospod žandarmerijski poveljnik, zdaj plakater, se ni upal... oprostite: se ni drznil niti s pogledom po-božati vaju... je res tako?

— Jasno, madame! Moj mož je kavalir! Vi tega ne morete razume-ti! Moj mož naju vendar ne more kompromitirati sredi Vilne! To je pomanjkanje vzgoje, ljuba gospa Tanja, pomanjkanje vzgoje, dobre vzgoje, seveda... Če tega ne raz-umete...

Tanja ni mogla ugotoviti, kako se je ta razlaga dojmila večine njenih sorjakov. Sama pa je občutila neznosno sramovanje, da je s to žensko toliko časa sploh občevala. Njen mož se ji je zasmilil. Stal je v kotu in molčal. V očeh je imel solze. Mož je doumel, v delu in mučnem prerivanju skozi življenje je spoznal, da je hčerkinjo in ženino zatajevanje očeta in moža pred javnostjo samo zavoljo tega, ker dela pošteno, a težaško delo, nekaj nepopisno grdega in ostudnega.

— Je mar čudno, da so krmilo takšne države vzeli v roke — teža-ki? To je bila zgodovinska nujnost! Da, da! Nikar me tako bedasto ne glejte! Priznajte mi: da niso bili oni sposobnejši, nego ste vi, mar bi jim bilo mogoče vzeti oblast v ro-ke? Da niso bili močnejši od vas, mar bi mogli zmagati vas, da niso bili bolj življenjski, nego vi, kako bi vas bili mogli prekositi, ki ste meli vse pogoje, da vladate... Ka-l ko bi se bilo moglo vse to zgoditi, da niste samo lutke neke namišlje-ne vzgoje, namišljeni obdarovanci milosti božje, maziljenci usode... Prav je, da se je tako zgodilo! In čeprav bi ne bilo prav: tako se je moralo zgoditi! Evo vam doka-za: Nekrasova je tip generacije, ki se je izgrala z usodo stopetdeset-milijonskega ljudstva, ljudstva — težakov! Še nekaj pomnite: Vsi te-žaki niso tako malo pomniti, kakor je pasjeponižen bivši žandarmerij-ski poveljnik Odesi! Pozdravljeni!

— Bebeci da smo, bebeci! Ko se bomo vrnili in bom sedel v kabine-tu ministrstva... tedaj... tedaj bo drugače pela!

Tanja je mislila na Rosino pismo in se je sramovala sama pred se-boj! Podlo, umazano je ravnala! Pred vsemi se je iz Rose in Boja javno norčevala...

Tudi Ti

se moraš zavedati, da čas hiti. Ali si v tem mesecu že pridobil »Delavski Politiki« novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! — — —

zboru ob njegovi otvoritvi kot najstarejša članica parlamenta. Stara je 71 let in se nahaja v Moskvi, odkoder se pripelje za časa zasedanja v Berlin in se v jeseni zopet vrne tja.

Naciji zahtevajo preki sod za »rdeče bande«. Zahtevajo, da se morajo oblasti enkrat zavedati, da je orožje v rokah nacijev nekaj drugega, kakor pa v rokah »marksističnih zločincev«. Odločilno mora biti mišljenje, ne dejanje. V to svrhu se mora policija ojačiti s poštenimi »državotvornimi elementi«.

Strah pred Nemčijo. Belgijsko vojno ministrstvo je izdelalo načrt za utrditev svoje vzhodne meje, kakor si jo je utrdila Francija. Ob celi meji se bo vrstila ena utrdba iz betona za drugo, veliki podzemski kasoni in 16 modernih trdnjav. Nič čudnega ni, če zahteva Nemčija enakopravnost v oboroževanju, če se medtem, ko se je morala sama razorožiti in svoje utrdbe porušiti, njene sosedne države oborožujejo do balznosti. Do svetovne razorožitve je torej še daleč. Poprej jim je treba še par »korajžno-veselih« vojn.

170.000 rudarjev stavka. Na izrednem kongresu rudarskih sindikatov, ki se je vršil v nedeljo, dne 7. t. m. v Bruslju, je po zelo burni razpravi bil z veliko večino sprejet sklep, da se proglasi generalna stavka vseh rudniških podjetij. S stavko, ki bo obsegala 170.000 rudarjev, se bo najbrže pričelo v ponedeljek. V vrstah rudarjev dobivajo levičarska radikalna gesla vedno več vpliva. Vlada pripravlja vojaško varstvo.

Mučen dogodek v Franciji. V Rennesu, glavnem mestu Bretanje, se vrše velike jubilejne svečanosti ob priliki 400 letnice, odkar je bila Bretanja priključena Franciji. Sam ministrski predsednik Herriot je prišel, da govori na tej proslavi. V noči pred proslavo so pa neznan storilec z dinamitom porušili velik spomenik na glavnem trgu, ki predstavlja združitev Bretanje s Francijo. Čin predpisujejo bretanjskim avtonomistom in je izzval zelo mučen vtis. Še po štiristo letih se ni posrečilo avtonomističnih teženj Bretanov zadušiti.

Herriotovo stališče omajano. — Francoska radikal, manjšinska vlada pod Herriotom ima težkoče. Desničarji in srednje stranke je ne podpirajo dovolj. Desničarji sumijo, da bo Herriot sestavil vlado s socialisti, kar je pa malo verjetno, ker socialisti zahtevajo v minimalnem programu razorožitev, dočim francoska meščansko-kapitalistična javnost z ozirom na zahtevo Nemčije po oborožitvi ne bi sprejela prijazno. In tudi, če bi socialisti vstopili v vlado, bi zlasti v tem vprašanju ne mogli dolgo sodelovati. Če pride torej do odstopa sedanje Herriotove vlade, potem je še najbolj verjetno, da bo Herriot sestavil v doglednem času koalicijsko srednjih strank.

Grobišče za 800.000 padlih vojakov. V nedeljo je na bojišču Donaumont, znanem iz svetovne vojne, bil v prisotnosti predsednika francoske republike Lebruna, vojnega ministra Boncourja in sto francoskih generalov odprt velikanski mavzolej, v katerega so zbrali kosti 400.000 francoskih in 400.000 nemških v svetovni vojni na tem bojišču padlih vojakov. Mavzolej predstavlja 140 metrov dolgo masivno mrtvaško lo-po, med katero se dviga visok stolp. Pred mavzolejem stoji v dolgih vrstah 120.000 belih križev. Narodi se pa še niso spametovali. Še več takih grobišč bi radi imeli.

Gandhi se še vedno punta. Anglija je obljubila indijskim provincam avtonomijo. Pridržiati si je hotela le kontrolo v vojaških in finančnih stvareh. Gandhi pa odklanja angleško kontrolo sploh.

Irska bojkotira angleški premog. Predsednik Irske de Valera je sporočil irskim uvoznikom angleškega premoga, da morajo preklicati pogodbe z angleškimi dobavitelji ter skleniti pogodbe z evropskimi dobavitelji premoga. Če trgovci tega

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu za celo državo.

Doslej so urejali v kraljevini Jugoslaviji službena razmerja pomožnih delavcev razni zakoni, obrtni, občinski, državljanski zakoni itd., ki so veljali po prevratu v Srbiji, Ogrski, Avstriji itd. Ta različna zakonodaja je povzročala delavcem pri uveljavljanju njegovih pravic ob sebi umljivo velike težave, posebno onim, ki so prehajali iz enega dela države v drugega, in niso poznali teh različnih zakonov. Največ pa delavstvu škoduje nepoznanje zakonov, ki ga ščitijo.

Dne 5. nov. 1931 pa je bil izdan za celo državo enoten zakon o obrtnih, ki je veljaven od 9. marca naprej in ureja v svojem drugem delu službena razmerja med imetniki obrti in službojemniki. Sedaj torej velja za pomožne delavce glede službenega razmerja v celi državi le ta zakon, pa najsi službujejo v Ljubljani, Zagrebu ali Beogradu. Za pravno varnost delavstva je to vsekakor velika pridobitev in napredek.

Za katere delavce velja zakon o obrtnih? (§ 206.)

Ta zakon pa ne velja brez izjeme za vsakega delavca, ampak le za one delavce, pomožno osebo, ki je zaposlena v obrtni, podjetjih. Glede starosti in spola zakon ne pozna izjeme in velja torej ta določila enako za polnoletne, kakor tudi za mladoletne delavce, za moške in ženske. Mora pa se delavec baviti s tem delom tako, da je to njegov glavni poklic. Predpisi tega zakona veljajo n. pr. za tovarniško delavko glede njene službe v tovarni. Če pa ta delavka morda včasih v prostem času opravi še kak drug manjši posel, da si pri-

boljša svoj zaslužek, n. pr. pometa kako pisarno ali podobno, potem to ni njen glavni poklic ter ne velja glede tega službenega razmerja določila obrtnega zakona. To službo more službojemnik opravljati tudi redno. Ako je kak delavec najet le za to, da morda vsak teden enkrat po par ur pomaga pri kakem delu, n. pr. odpravljati blago na kolodvor in podobno, potem tudi to ni njegova redna služba in ne velja za to službeno razmerje drugi del obrtnega zakona, temveč le določila občega državlanskega zakona.

Pomožni delavec v smislu zakona o obrtnih je torej oni, ki se:

1. bavi z rednim opravljanjem službe v obrtni,
2. ki se bavi s to službo kot glavnim poklicem.

To so: učenci, oziroma vajenci, osebe, ki opravljajo pri obrtnih podrejene posle, torej stalno v obrti zaposleni delavci, četudi niso izučeni obrti, pomočniki, rokodelski in tovarniški delavci in sploh vsakdo, ki opravlja pri obrtni, oziroma podjetjih trgovinske, rokodelske ali druge tehnične službe.

Kdo ni pomožni delavec?

Vsled tega niso zaščiteni po zakonu o obrtnih hlapi in deklet ter poljski delavci, ki so zaposleni le pri gospodarskem in gošpodinjskem delu v krogu rodbine ali na polju. Za te veljajo posebni zakoni, oziroma tozadevna določila o. d. z. Pač pa postanejo tudi hlapi pomožni delavci v smislu zakona o obrtnih, če vstopijo v službo špediterja, t. j. obrtnika in je njihov glavni poklic prevažanje blaga in tovorov v špediterjski obrti, čeprav so s tem zaposleni le pri konjih.

(Dalje prihodnjič.)

Delakov „Hlapec Jernej“ v Zagrebu.

Radniška komora v Zagrebu je povabila »Delavski oder« in govorilni zbor »Svobode«, da gostuje v zagrebškem gledališču dne 13. avgusta s prvo slovensko kolektivno dramo »Hlapec Jernej«, katero je po povesti Ivana Cankarja mogočno upodobil režiser Ferdo Delak. Za to gostovanje, ki pomeni veliko kulturno dejanje, je režiser Delak zbor znatno povečal. Upajmo, da bo to gostovanje zavrglo ono slabo umevanje o slovenski gledališki umetnosti, katero je nastalo v Zagrebu po gostovanju raznih obraznikov, in da bo »Delavski oder« z režiserjem Delakom dostojno reprezentiral slovensko delo. Izšla je tudi knjiga z ilustracijami, ki so priložene mesto režiserskih pripomb k igri.

ne bi storili, bo Irska uvedla visoko carino na angleški premog.

Tudi ženska emancipacija. Bolivijci in Parugvajci v Ameriki bi se radi vojskovali. Bolivijci zahtevajo svoje pravice (nekaj ozemlja). Parugvajske dame so pa sklenile na gradu Pamose, da ustanove svoj bataljon. Oborožene so z velikimi noži in so prisegle, da ne bodo rabile nobenih lepoticij, pudra itd., dokler Bolivija ne vrne ozemlja, ki ga je zasedla. Mednarodnega sodišča v sporu pa Bolivija ne mara, ker bi se s tem morala odreči svojim pravicam. Bataljon bogatih dam bo že s pudrom in dolgimi noži priboril zmago.

Sto vagonov cunj bodo sežgali v Zagrebu. Neka zagrebška trdka, ki se peča z nakupovanjem in prodajanjem starih cunj tovarnam za papir, ima v skladiščih nad sto vagonov tega blaga. Svoječas cunj ni mogla izvažati preko meje radi carinske zapore, sedaj pa je cena cunjam tako padla, da se ne izplača več nakladanje in prevoznina. Tudi mora trdka plačevati za skladišča več najemnine, kakor je blago vredno. Radi tega se je odločila blago uničiti. Pet vagonov cunj so že sežgali. Doli za Savo so jih nagrmadili na kup, jih polili z bencinom in zažgali.

Smrtna obsodba v Peru. V Limi je bilo deset voditeljev vstašev po prekem sodu obsojenih na smrt in takoj ustreljenih.

Število brezposelnih v Zedinjenih državah ameriških je po izjavi predsednika ameriške delavske strokovne federacije, Greena, doseglo 11 milijonov 238.000, to je za 1.335.000 več kakor v januarju tega leta.

Maribor.

Kako si zamišljajo gotovi hišni lastniki sporazum s svojimi najemniki? Da se onemogoči akcija stanovanjskih najemnikov in prepreči, da bi se zopet uvedla zakonita zaščita, so pred meseci hišni lastniki zagotavljali, da bodo sami znižali najemnine. Nek narodni poslanec pa je nedavno tega celo napisal v tukajšnjem dnevniku članek, v katerem je med drugim navajal, da se zamore stanovanjsko vprašanje rešiti najbolje na podlagi medsebojnega sporazuma hišnih lastnikov in najemnikov. Kako pa si zamišljajo hišni lastniki ta sporazum? Nek najemnik, ki stanuje v magdalenskem predmestju ter plačuje za slabo stanovanje izredno visoko najemnino, se je prvega tega meseca ojunčal ter zaprosil hišnega lastnika, da bi mu vsaj nekoliko znižal najemnino. Hišni lastnik se ni hotel takoj izjaviti, kaj bo ukrenil glede najemnikove prošnje, zato je slednji upal, da je vendarle uspel in mu bo najemnina znižana. Toda na njegovo veliko presenečenje je sprejel čez dva dni od hišnega lastnika pismeno odpoved stanovanja. Hišni lastniki pa bodo seveda vedno zatrjevali, da so za sporazum z najemniki ter da ni treba zakonite zaščite.

Konkurz »Kmetijske eksportne zadruge«. Kakor smo že svoječasno poročali, je pred nekaj meseci banska uprava odredila revizijo in nato razpust »Kmetijske eksportne zadruge« v Mariboru. Za upravitelja zadrugnega premoženja je bil imenovan sreznik načelnik g. dr. Vrečar, ki je po pregledu knjig vložil pri tukajšnjem sodišču predlog za otvoritev konkurza. Ker se je pa proti razpustu zadruge zadrugni odbor pritožil, je sodišče predlog vladnega komisarja zavrnilo. Te dni pa je deželno sodišče v Ljubljani odločilo, da se pritožbi komisarja ugodi in nad zadrugo proglasi konkurz.

Mariborski teden. Preteklo soboto se je pričel mariborski teden, ki bo trajal do ponedeljka, dne 15. t. m. Poleg raznih prireditvev, ki so na sporedu, se je doslej vršil kongres izvoznikov sadja. Zadnje dni mariborskega tedna pa bodo zborovali še gostilničarji in občinski nastavljenici. Veliko pozornost vzbujajo nekatere zelo okusno in velemestno opremljene izložbe v trgovinah. Največ zanimanja pa vlada za vpri-zoritev komične opere »Prodana nevesta«, ki se bo v Mariboru vpriporila prvič na prostem, in sicer prihodnjo soboto in ponedeljek. Pričakuje se, da bosta ti predstavi dobro obiskani.

Predprodaja vstopnic za »Prodano nevesto«. Predprodaja vstopnic je v pisarni mariborskega tedna, Gosposka ulica 36, Zlata Brišnik in Höfer. Cene so sledeče: sedeži po 40, 30, 25, 20 in 15 Din, stojišča po 10 in 6 Din.

Važno gospodarsko posvetovanje so imeli ta teden v kavarni »Park« sledeči mariborski industrijalci: veletrgovci z manufakturo, tekstilni tovarnar in družabnik trdke »Jugotekstil« g. Marko Rosner, industrijalec g. Josip Rosenberg, družabnik trdke »Jugotekstil« g. Löbl, ravnatelj tovarne Freund & Gintz, ravnatelj tekstilne tovarne Doctor & drug g. Karl Fischer, ravnatelj tovarne »Zlatorog« občinski svetnik g. Dračar, trafikant g. Mandil iz Sarajeva in senator g. dr. Ploj.

Članski sestanek »Svobode«. Pretekli petek se je vršil v predavalnici Delavske zbornice članski sestanek tukajšnje »Svobode«, ki je bil zelo dobro obiskan. Po poročilu o dosedanjem društvenem delovanju, katerega je uvodoma podal predsednik s. Petejan, so bili izvoljeni 4 delegati, ki bodo zastopali tukajšnjo podružnico na občnem zboru centrale, kateri se bo vršil prihodnjo nedeljo v Ljubljani. Se-

stanelek je dalje razmotrival tudi o smernicah bodočega dela. Poleg ostalega kulturnega dela, ki ga vrši ta delavska izobraževalna organizacija med proletariatom, bo prihodnjo sezono prirejala vsako drugo sredo v mesecu predavanje; nadejevala bo tudi s strokovnimi tečaji za delavske zaupnike. Pevski in dramski odsek pa bosta uprizorila prosvetne večere. Natančen spored teh prireditvev homo pravočasno objavili.

Sportniki Svobodaši! V petek, dne 12. t. m. se vrši ob 20. uri v društvenem lokalu članski sestanek, na katerem bo poročal delegat, ki se je udeležil občnega zbora nogometnega podsaveza v Ljubljani. — Udeležba dolžnost!

Visovanje na mariborski trgovski akademiji se bo vršilo dne 1., 2. in 3. septembra.

Promet knjižnice Delavske zbornice. Knjižnica prosvetnega odseka Delavske zbornice v Mariboru je meseca julija izposodila 1103 obiskovalcem 147 knjig, in sicer: 1864 leposlovnih in 83 znanstvenih. Od teh 77 slovenskih, 80 srbohrvaških, 1072 nemških in 24 drugih. Na novo pa se je vpisalo 34 članov. Toplo priporočamo našim čitateljem, da se pridno poslužujejo lepega čtiva, ki jim je v tej knjižnici za mal denar na razpolago.

Zopet dve kulturni prireditvi v Celju.

Celje, dne 6. avg. 1932.

Komaj se je nekoliko poglelo navdušenje o tako lepem poteku Olimpijskega športnega dne, ki se je vršil prejšnjo soboto in nedeljo, smo imeli v Celju to soboto in nedeljo zopet dve kulturni prireditvi, ki sta vredni vse pohvale.

Pevski koncert Svobode,

ki se je vršil preteklo soboto v mestnem parku ob prav ogromni udeležbi domačinov in letoviščarjev, je ponovno pokazal, da pevski odsek pod mojstrskim vodstvom Cirila Preglja neprestano napreduje. Na programu je bilo 14 pesmi, slovenskih, srbohrvaških in ruskih. In, dasi se je koncert vsled dolgega sporeda precej zavlekel, je občinstvo vztrajalo do konca in z gromovitim, vedno ponavljajočim se ploskanjem prisililo pevce k ponavljanju posameznih pesmi. Mirno lahko rečemo, da so se zboru vse pesmi sijajno posrečile. Zbor je absolutno homogen v prednašanju in pester v dinamičnih izrazih. Izgovarjava popolnoma enotna in celo pri ruskih pesmih neprichakovano odlična, kar so z veliko pohvalo priznavali tudi poslušalci ruske narodnosti. »Rdeči saraian« se menda bolj sploh posrečiti ne more. Pri »Večernem zvonu« je briljiral Rebrnakov rezek tenor, ki do pičice odgovarja svojstvu ruske pesmi. Pri »Gorskem kraju« se je zopet izkazal odlični Telčev tenor, na katerega bi bil še bolj ambiciozen zbor lahko ponosen. Baritonski solo v pesmi »Sanak spava« je podal odlično naš znani baritonist Kobula. »Splavarska« s svojim živahnim tempom je kakor vedno zopet užgala in jo je moral zbor seveda ponavljati. Pri pesmi »Ko so fantje proti vaši šli«, prirejeni po Pregljevi kompoziciji, je skladatelj in zbor dokazal, da ume duh naše lepe narodne pesmi. Značilno za kompozicijo je, da vodi kakor pri vseh naših fantovskih pesmih prvi bas, drugi glasovi pa spremljajo, tako, da ima človek utis, da poslušal fantovsko petje, čeprav stoji pred njim dobro šolan pevski zbor. Pevovalji in zboru najlepša hvala za prekrasen užitek.

Pevski zbor »Svobode« priredi v tekočem tednu zopet dve prireditvi, in sicer poje: v četrtek zvečer na vrtu Celjskega doma in v soboto zvečer v kopališču Therma, Laško.

Železničarska godba

je priredila pod vodstvom svojega odličnega kapelnika g. Petermana v nedeljo dopoldne dobrodolni promenadni koncert v mestnem parku v korist domačega skladatelja g. Interbergerja.

Na sporedu je bil koral »Zlato sonce«, Offenbachov »Orfej v podzemlju« in Interbergerjev »Zarenje planin«, »Gozdni odmev«, »Poletna idila« in »Promenadna koračnica« ter Gounodov »Faust«. Godbeni zbor je predvajal celoten program prav vibrano, lepo in harmonično, zlasti se odlikuje po preciznem taktu. Plemenit namen koncerta in dober sloves železničarske godbe sta privabila mnogo poslušalcev, ki so z velikim užitkom poslušali koncert in se zelo pohvalno izražali nad lepim predvajanjem. Obrov.

Hrastnik.

Pevski odsek »Svoboda II.« je v nedeljo, 31. julija t. l., priredil pri g. Domitroviču lep vrtni koncert. Na sporedu je bilo 15 pesmi. Pozornost pa je vzbujal mladinski zbor, ki ga je vodil s. Franjo Beutl. Zapelo je izven programa kakih 30 dečkov in deklic dve pesmi »Kje so stezice...« in »Bratje, le k solncu, k svobodici«. Obe pesmi sta prav dobro odzveneli. Človeku proletarcu, ki je to videl in slišal, se je nehoti pojavila misel: Mladina, v tebi je vse hotenje, vsa moč in lepša bodočnost! Program zbora se je lepo izvajal. Zbor šteje do 24 pevcev. Ta nastop je bil boljši od predzadnjega. Zbor vodi še vedno neumorni pevovodja g. B. Diernmayr. Posebno se je opazilo, da zbor polaga večjo pažnjo na tehniko in ritmiko pri petju. In baš to napredovanje in njegova dobra glasovna zasedba ga uveljavlja. Je pa nekaj, kar bi bilo priporočljivo, da se opusti. Zbor pri vsakem svojem koncertu ponavlja preveč starega programa. Ni verjetno, da

bi se s tako dobrim glasovnim materijalom ne dalo v tem pogledu kaj več doseči, saj če pomislimo, da je že precej časa od zadnjega koncerta, ko je imel zbor res svoj novejši program, zato bi pri tem koncertu smeli pričakovati kaj več novega, vidi se tudi, da je zbor aktiven, da ima redne vaje itd. Kje torej tiči vzrok? Nadalje priporočamo prirediteljem, da naj koncertov ne prirejajo pri pogrnjenih mizah. Dve tretjini navzočih nista sledili izvajanju, ampak sta se čutili kakor na kakšnem plesnem večeru. Bilo je mnogo poslušalcev, ki so želeli imeti več užitka od koncerta, pa radi nemira niso prišli na svoj račun. Videlo se je, da je vladajoči nemir tudi na pevce neugodno vplival. Škoda za trud, ki ga ima zbor z naštudiranjem koncertnega programa. Koncertna prireditev naj bo zgolj kulturnega in umetniškega značaja, ne pa kakor kakšna predpustna veselica. Pevskemu zboru »Svobode« pa na tem mestu želimo še mnogo uspeha ter naše priznanje. K.

Prevalje.

»Hlapec Jernej«. Dramatska sekcija »Svobode« vprizori v nedeljo, dne 14. t. m. Cankarjevo dramo »Hlapec Jernej in njegova pravica« v bivši rudniški restavraciji na Lešah z začetkom ob 15. uri. Vabljeni vsi prijatelji delavske odrske umetnosti!

Razno.

Reševanje krize z uničevanjem produktov. — Večkrat smo že slišali in čitali o slučajih, kako se velekapital bori proti znižanju cen produktom s tem, da iste uničuje. V Braziliji kurijo z nakupičeno kavo parne stroje ali jo pa mečejo v morje, medtem ko stane pri nas kilogram kave 80 do 100 dinarjev. Lansko leto so v Kanadi radi preobile žetve zažigali pšenico kar na polju, ko je bila še v klasju. Te dni pa poročajo iz Čikaga o dveh velikih, jako sumljivih požarih: nenadoma so na nepojasnen način začeli goreti veliki žitni elevatorji s tisoči centov žita, vrednega nad pol milijarde dinarjev. Skoro istočasno so tam v bližini začele goreti dve tovarni mesnih izdelkov, kjer je požar uničil velike zaloge suhega mesa in mesnih konzerv. Zgorelo je tudi 4500 glav govedi in svinj, pripravljenih za klanje. Vse to bo za nekaj časa zopet dober izgovor proti znižanju cen. Za manj blaga in z manjšimi režijskimi stroški ohranijo podjetja isti dobiček kakor pri večji produkciji z znižanimi cenami.

Kdaj se bo Evropa spametovala?

(Po IGB.)

Konferenca v Lausanni, kjer so skušale merodajne dežele rešiti vprašanje reparacij, je končana. Skoro niti ena konferenca ni tako zanimala splošnosti, kakor ta, ker smo pričakovali, da bo po provizoričnih rešitvah vendar prišla končna rešitev. Poleg tega se je pa splošnost nadejala, da bo ta konferenca vstvarila predpogoje za odstranitev svetovne gospodarske krize. In če se je prav rešitev reparacij približala zaključku, se pa nada na dalekosežnejše akcije ni uresničila. Posebno je obžalovati, ne glede na posameznosti, da se v Lausanni niso ozirali na to, da je rešitev reparacijskega problema v tesni zvezi z valutnim in kreditnim problemom, dalje z vprašanjem protekcionizma v mednarodni izmenjavi blaga. Na ta dejstva je zadnja resolucija mednarodne strokovne zveze še posebej opozorila Društvo narodov.

Vzrok, da se lausanska konferenca ni bavila s temi vprašanji, so Zedinjene države, ki se nahajajo pred volitvami predsednika ter nočejo podajati nikakršnih odločnih izjav in se izgovarjajo, češ, da je to notranje-evropska zadeva. Pred volitvami torej Zedinjene države ne bodo v tem oziru dale nobenih izjav in zaradi tega so se mogli tudi sklepi lausanske konference nanašati le na delno rešitev, ni se pa moglo sklepati o svetovnogospodarskih problemih, kar bi bilo nujno treba rešiti, če nočemo, da bo gospodarstvo še huje propadalo.

Kako je nujna rešitev teh vprašanj, dokazuje vedno večje število nezaposlenih, ki utegne znašati danes v evropsko-ameriškem kulturnem svetu od 30 do 35 milijonov ljudi. Število je pa še večje, ker nimamo statističnih podatkov, če vpoštevamo, da dela po vsem svetu mnogo delavcev samo po nekaj dni v tednu. Vlade si ne vedo pomagati, kako bi spravile kapitalistično gospodarstvo zopet v tek in zaradi tega se bolj in bolj zaostrujejo gospodarske in politične razmere. Polom kapitalističnega sistema je v zadnjih letih krize prišel že tako daleč, da je industrijska svetovna produkcija, ki je najboljša merilo, prišla že na predvojno stopnjo. Zakaj, če upoštevamo, da je v tej

dobi prebivalstvo silno naraslo, tedaj znači stanje predvojne produkcije, da je preskrba človeštva mnogo slabša, kakor je bila pred vojno. Zlasti pa je pomembno, kako se je industrija med vojno in po vojni razdelila na posamezne dežele. Za Evropo je to dejstvo prav posebne važnosti. Svojo nalogo v tem smislu more Evropa izvršiti le, če začne resno misliti na zedinjenje. Pred vojno je evropska industrija dominirala. Med vojno in v dobi krize je pa v primeri z drugimi deželami izgubila to prednostno mesto. Če je znašala industrijska produkcija v Evropi 1913 = 100, vidimo, da je ob začetku tega leta bila le industrija Francije na tej stopnji, nasprotno pa je padla v Veliki Britaniji na 83, v Avstriji na 78, v Nemčiji na 62 in na Poljskem na 46. V Nemčiji je zaradi slabe notranje in zunanje politike padla količina produkcije celo na stanje 1896-97.

V izvenevropskih državah so padle tudi Zedinjene države na predvojno stanje, Kanada pa se je dvignila na 147, Japonska celo na 222 (z ozirom na vojno industrijo, ker ima vojno s Kitajsko) v letu 1932. Vsem pa prednjači sovjetska Rusija, ki je dosegla odstotek 251 predvojne produkcije. Enako ugodne razmere ima Švedija, ki se je dvignila do 168 odstotkov. Iz teh dejstev je jasno razvidno, da so stare industrijske države Evrope znatno izgubile na svetovnem pomenu v prid novim, večinoma prekomorskim industrijskim deželam.

Kaj naj torej Evropa stori? Urediti mora predvsem razmerje med deželami, ki so večinoma majhne, da se bodo mogle razvijati kot gospodarska enota. Lansko leto se je kriza v Evropi zopet izredno poostрила. Produkcija je bila že pričetkom leta 1931 jako majhna in se je tekom leta še znižala v Avstriji za 18, v Nemčiji za 21, v Franciji za 23 in na Poljskem za 29 odstotkov. Tako pa na Japonskem le za 2, v Kanadi za 12 in v Zedinjenih državah v Ameriki za 16 odstotkov. Nasprotno pa se je produkcija zvišala v tem času v Veliki Britaniji za 7 in na Švedskem za 4 odstotke, v sovjetski Rusiji pa za 20 odstotkov. Evropske države so bile v tem letu krize zopet najhujše prizadete, kar pomeni veliko oslabelost pred drugimi državami. Izjema v tem je samo Velika Britanija, kjer se je po opustitvi zlate valute za nekaj časa dvignila produkcija tekstilne industrije, danes pa že tudi tam narašča nezaposlenost.

Evropa se mora združiti, da se bo mogla ubraniti krize, ker po vseh deželah gospodarstvo nazaduje. Le še v Belgiji ni zaznamovati znatnega poslabšanja v gospodarstvu. Neprestano pa gospodarstvo nazaduje na Finskem, Grškem, v Italiji, Norvegiji, Avstriji, Portugalski, Rumuniji, Španiji, Turčiji in na Ogrskem. Jako naglo je padla konjunktura na Danskem, v Estlandiji, Franciji, Letski, Litavski, Nizozemski, Poljski, Švedski, Švici in na Čehoslovaškem. Pa tudi v drugih deželah se gospodarski položaj prej poslabšuje kakor izboljšava.

Izhodišče krize so bile predvsem prekomorske agrarne države in dobaviteljice surovin. Tam se kriza ne povečava več, zato je sklepati, da se

nahajamo na točki, ko se mora gospodarstvo pričeti sukcesivno izboljšavati, kar pa nas vendar ne sme navdajati s prevelikim optimizmom.

Pregled gospodarstva po posameznih deželah sveta nas vendar navdaja z bojaznijo, da Evropa v doglednem času še ne more računati z ugodnejšimi gospodarskimi razmerami. Ali tudi, če bi se izboljšala gospodarske razmere, ostane vendar dejstvo, da so tako agrarne kakor kmetijske dežele po krizi občutno prizadete. Zato bodo še dolgo trpele, četudi krizo premagajo, vendar pa ne pridejo na prvo mesto, ker jih bodo prekašale prekomorske dežele. To dejstvo kategorično nalaga evropskim gospodarskim silam, da se v obrambo pred še hujšo krizo končno organizirajo po gotovem načrtu. Vlade vseh dežel se morajo zavedati teh dejstev in nalog ter delovati z vsemi silami, da čimprej rešijo problem reparacij, potem pa načno za Evropo odločilna gospodarska vprašanja, ki obstojajo predvsem v tem, da evropske dežele prično sodelovati kot ena gospodarska celota.

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Šahovski turnir

na prostem na Galerijah ob Poključki luknji.

Šahovski turnirji se prirejajo že običajno v večjih letovskih krajih, saj je to gotovo primerno za načelo: utile cum dulce, združiti koristno z zabavnim. Vendar se vrše ti turnirji navadno v več ali manj zaprtih dvoranih. In rekli so: zakaj naj bi se gornjega načela ne razširilo še bolj in zakaj naj bi ne šli na prosto? S to mislijo so jeseniški delavci — slabega zraka imajo že tako in tako preveč — sklenili prirediti šahovski turnir na prostem in Šahovski odsek »Svobode« na Jesenicah vabi s tem vse šahiste iz naše in sosednjih banovin kakor tudi vse šahovske klube, da se udeležijo v nedeljo, dne 14., in v ponedeljek, dne 15. t. m. po njem organiziranega prvega šahovskega turnirja na prostem: v enem najkrajšem, pa žal vse premalo znanem predelu Slovenije: na Galerijah ob Poključki luknji nad Bledom.

Turnir, na katerega se enkrat vabimo vse šahiste in šahovske klube ter odseke, se prične v nedeljo, dne 14. t. m., ob 10. uri dopoldne, po prihodu ljubljanskega jutranjega izletniškega vlaka, ki odhaja iz Ljubljane ob 5.10 zjutraj in prihaja na postajo Podhom ob 7.42 zjutraj. Iz postaje Podhom skupen odhod do ene ure oddaljenih Galerij. Vožnja polovična.

Turnir vodi Perko Vencelj od šahovskega odseka »Svobode« z Jesenic. Igra se po izločilnem sistemu. Končni zmagovalci dobi krasen pokal s primernim napisom v trajno last.

Prijavnina znaša za člane zveze »Svobode« za Jugoslavijo Din 10.—, za ostale udeležence pa Din 20.—. Prijavnino je treba poslati na poštnohranilnični račun Slošne hranilnice in posojilnice za Jesenice in okolico, r. z. z. o. z. na Jesenicah št. 11.950. Prijave naj se pošljejo pa na naslov Ivana Žena, šahovski odsek »Svobode«, podružnice Jesenice na Gorenjskem. Ker je pričakovati velike udeležbe, prosimo, da šahisti po možnosti prinese s seboj šahovnice in naj to sporoče odseku v prijavi.

V slučaju slabega vremena se vrši turnir v restavraciji »Vintgar« v Vintgarju. Za hrano bo preskrbljeno. Lahko se preskrbe tudi prenočišča, vendar je treba to pravočasno javiti.

Šahovski odsek »Svobode«.

Meh za smeh.

Dober dovtip, ki je seveda angleškega izvora, in veli: »Med 500 Američani je, kakor kažejo statistike, eden nor. — Ostalih 499 poje šlagerje, ki jih ta zloži.« — Anglež, ki je skoval ta dovtip, je menda mislil na današnje politične prepričanje.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni** 14 karatno originalno ameriškano

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt. Naroča se Administration der »Radio« welt, Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago, perilo, obleke za moške in dečke, pletenine etc. priporočamo po jako nizki ceni trdka

KARL JANČIČ
Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, stezniki, tudi jenski in kosmetični predmeti, potrebščine za otroke, nogavice, rokavice, ročna dela in krojaške potrebščine.

FRANC ŠKOF,

Maribor, Aleksandrova cesta 23.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. - Telefon šte. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg šte. 6.

Vloge obrestujemo po 6 1/2 %
proti trimesečni odpovedi.